

з метою підкреслити урочистий характер цієї частини меси. Але в межах конкретної динамічної звучності композитор зазначає рухомі нюанси — *crescendo*, *diminuendo*, для виразного фразування та акцентуації головних слів, наприклад, «*Benedictus qui venit*» (13–17 тт.)

Ю. Браїловська

**КАНТАТА В. ПТУШКІНА ДЛЯ ДИТЯЧОГО ХОРУ
І СИМФОНІЧНОГО ОРКЕСТРУ “SALVE REGINA”**

Yu. Brailovska

**V. PTUSHKIN'S CANTATA FOR CHILDREN'S CHOIR
AND SYMPHONY ORCHESTRA “SALVE REGINA”**

Твір В. Птушкіна для дитячого хору і симфонічного оркестру “*Salve Regina*” написано на текст відомої католицької молитви. Музика кантати народжує величний, урочистий образ цариці небесної, котрий уражає вмінням автора показати різні грані єдиного цілого. У кантаті присутні образ милосердя й образ благословення, туга за близькою людиною і протест проти дійсності. Сміливе, вільне трактування стародавнього канонічного тексту органічно додає образів сучасних відтінків, розкриває перед слухачами нові можливості втілення духовних образів засобами дитячого хору.

“*Salve Regina*” — глибоко психологічний твір. Саме по собі втілення католицької молитви є доволі складним завданням для сучасного композитора, але надзвичайно цікавим і захоплюючим. Будь-яка молитва несе дуже глибокі, максимально загострені почуття, завдяки чому свідомість вибудовує ланцюгові образи, зміст яких заховано в їхніх асоціативних взаємозв'язках. Саме музиці властиве мистецтво півтонів, світлотіней, натяків. В. Птушкін тонко відчув цей калейдоскоп асоціацій, тим самим з'єднав минуле і сьогодні у своїй музиці. У кантаті шість частин, кожна з яких по-своєму тонко виявляє різні грані одного образу.

Музичний матеріал кантати не просто доповнює глибокий зміст католицької молитви, а поглиблює її емоційно-психологічний вплив на слухача. У кантаті композитор виявив себе як прекрасний мелодист, усі теми кантати відрізняються особливою чуттєвістю й емоційністю.

Перша частина кантати вводить слухача в таємну атмосферу образу цариці небесної. Основний тематичний матеріал частини відрізняється простотою і приступністю сприйняття. Деяку новизну й сучасність додає цій частині гармонійне «убрання» основної теми, якому властиві збільшені акорди. Подібні гармонійні фарби сприяють виявленню широти просторово-тимчасових асоціацій цього образу.

Друга і третя частини кантати занурені в безрадісну зворотну атмосферу. У другій частині похмурий колорит дещо скрадається завдяки виразній, задушевній і досить емоційній хорovій партії, що рельєфно вирізняється на тлі постійних «подихів» у оркестрі.

Третя частина нагадує траурний хід, на тлі якого вимальовується основна тема, що відрізняється скупістю музично-виражальних засобів: великі тривалості, без будь-яких стрибків. За своєю структурою її можна порівняти із середньовічним григоріанським хоралом. Музично-виражальні засоби оркестрової партії більш

різноманітні. Крім гармонійної підтримки в оркестрі з'являється свій тематизм, що підсилює психологічне напруження цього образу.

Четверта частина кантати вирізняється на тлі загальної драматургії цієї кантати. Її можна сприймати як кульмінацію твору. Композитор явно виходить за рамки традиційного сприйняття образу "Salve Regina". Пружний пунктирний ритм у хорі, імітаційний вступ сопрано й альтів, насичена шістнадцятими оркестрова партитура сприяють створенню активного, рішучого образу, що сприймається скоріше як протест проти дійсності, а не як образ цариці небесної.

Вершиною мелодійного дарування композитора можна вважати п'яту частину кантати "Et Jesum benedictum". Сама по собі назва частини створює настрої благоговіння і преклоніння перед Божественним образом. Незважаючи на те, що основна тема частини відрізняється широким діапазоном, великими стрибками в партіях, сполученням одноголосного викладу з багатоголосним, музика частини відрізняється незвичайним проникненням, чистотою і чесністю, що тонко запроваджує образний зміст частини.

Шоста частина ще більше просвітлює образний стрій циклу. Створенню проясненого образу щонайкраще сприяє обрана для цієї частини тональність — F-dur. Це свого роду пісня Діві Марії. Оркестрова партія («вируючі» шістнадцяті) дуже яскраво передає емоційніший стан хвилювання і радості, що сприяє різкому виходу на кульмінацію. Схвилювано-натхненний стан підсилюється в останньому епізоді частини, де композитор використовує імітації в партіях сопрано і альтів. Завершується кантата недосконалою тонікою (гармонія тонічного септакорду), що створює ефект просторово-тимчасових зв'язків між минулим (сам образ Діві Марії) і сьогоденням.

К. Кочержук

**ДИТЯЧА ХОРОВА МУЗИКА ХАРКІВСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ
НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ М. СТЕЦІОНА ТА Л. ШУКАЙЛО**

К. Kocherzhuk

**CHILDREN'S CHORAL MUSIC BY KHARKIV COMPOSERS BASED
ON THE WORKS OF M. STETSIUN AND L. SHUKAILO**

Композитор Микола Стеціон прийшов у дитячу хорову музику досвідченим майстром. Одне з кращих творів в його спадщині — «Різдвяний триптих» на слова А. Марченко — досить характерний для творчості композитора. Автор передбачив два варіанти триптиха: дитячим хором а cappella або вокальним ансамблем в супроводі бандури. Перший звучить традиційно академічно, другий створює колорит народного музикування та посилює жанровість, театралізацію

У цикл входять хори: «Коляда», «Засівна», «Добрий вечір». У «Різдвяному триптиху» відчувається уважне ставлення автора до національної пісенної традиції та «фольклорного мислення» в ритмо-інтонаційному відтворенні тексту. Цикл має ознаки народних різдвяних обрядових жанрів — колядок і щедрівок, за формою куплетного типу «заспів-приспів», у мелодиці — стилізацію на основі семантичних ознак жанру, народну ладовість, змінну кількість голосів внаслідок гетерофонії, октавно-унісонні закінчення двоголосся та інші особливості українського народного багатоголосся.